

Poesia i Prosa del Segle d'Or

Codi: 106357

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	3	0
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Ramón Valdes Gazquez

Correu electrònic: ramon.valdes.gazquez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Atès que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen implicarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant això, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

Són objectius específics i formatius de l'assignatura:

Conèixer i interpretar els autors i els textos literaris espanyols en poesia i prosa dels segles XVI i XVII.

Aplicar els coneixements adquirits de l'entorn de la producció literària en poesia i prosa a l'anàlisi dels textos literaris i d'un text determinat.

Comentar fragments de textos o textos dels principals gèneres i subgèneres literaris en poesia i prosa dels segles XVI i XVII a Espanya.

Identificar la presència de tradicions clàssiques o foranes en els textos literaris en poesia i prosa espanyols.

Identificar la presència de tradicions literàries espanyoles anteriors en els textos literaris espanyols en poesia i prosa dels segles XVI i XVII.

Identificar la presència de textos literaris en poesia i prosa dels segles XVI i XVII en textos posteriors de la literatura

espanyola o de literatures foranes.

Analitzar i identificar la presència de criteris estètics en l'avaluació històrica de la literatura espanyola en poesia i prosa del segle d'Or.

Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Elaborar argumentacions aplicables als àmbits de la literatura hispànica, de la teoria literària, de la llengua espanyola i la lingüística, i avaluar-ne la rellevància acadèmica.
- Fer servir la metodologia i els conceptes de l'anàlisi literària tenint en compte fonts i contextos.
- Identificar els períodes, tradicions, tendències, autors i obres més significatives de la literatura en llengua espanyola en el seu context historicosocial.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer les principals teories, temes i gèneres de la literatura en els diferents països de parla hispànica.

Resultats d'aprenentatge

1. "Reconèixer les sèries historioliteràries des de la primerenca Edat Mitjana fins al final del segle XVII, de manera que es pugui establir una continuïtat entre els diversos gèneres literaris i la seva projecció; per exemple, la lírica tradicional a l'obra de Lope de Vega, o la contística medieval en Cervantes."
2. Caracteritzar els fenòmens literaris tenint en compte els diferents nivells d'anàlisi.
3. Comentar textos literaris de diferents èpoques.
4. Comprendre la relació entre text i discurs.
5. Conèixer els períodes de la literatura medieval i del Segle d'Or (segles XVI-XVII) en tots els seus gèneres, corrents, tendències i autors més representatius.
6. Determinar els trets d'estil dels principals autors de la literatura medieval i dels segles d'or.
7. Fer prediccions i inferències literàries sobre el contingut d'un text.
8. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic i en la transmissió dels seus coneixements.
9. Identificar les principals característiques dels gèneres de la literatura medieval i dels segles d'or.
10. Justificar mitjançant una terminologia apropiada l'anàlisi de les dades des d'un punt de vista literari.
11. Reconèixer les diferents modalitats poètiques (lírica, narrativa, cançonera, italianitzant, etc.) i les seves formes mètriques.
12. Reconèixer les modalitats de la prosa (braquilògica i paremiològica, popular o culta, de ficció (sentimental, cavalleresca, pastoral, morisca, bizantina, picaresca, etc.) i de pensament (epístola, crònica, diàleg, assaig, oració, etc.) i la seva evolució al llarg dels dos períodes.
13. Reconèixer les modalitats teatrals: religiosa, pastoral, tràgica i la de l'anomenada Comèdia Nova.
14. Saber fer treballs individualment o en grup aplicant els coneixements teòrics adquirits i enfrontant-se a nous reptes i realitats culturals.
15. Utilitzar les tècniques de la crítica textual, i de les seves disciplines afins: ecdòtica, història del llibre, paleografia i codicologia.

Continguts

Els continguts específics de l'assignatura s'establiran curs per curs sobre la base del que s'exposa a continuació, però també a partir del diàleg amb els alumnes per a la selecció dels temes de major interès i l'estudi d'obres i autors que no hagin estudiat prèviament. Cada curs, per tant, podria concebre's d'una manera més específica i monogràfica, centrant-se només en alguns autors i obres especialment seleccionats segons aquest criteri.

PRIMERA PART: POESIA

1. Boscán, Garcilaso i els poetes del segle XVI. La poesia tradicional i la italianitzant.

La revolució poètica de Boscán i Garcilaso a partir de 1526 i l'edició conjunta de 1543. Els Comentaris a la poesia de Garcilaso del Brocense (1574) i Herrera (1580). La tradició petrarquista. Cetina, Acuña, Figueroa, De la Torre. La poesia tradicional de Bernardo Silvestre, Cristóbal de Castillejo i Baltasar de l'Alcázar. El Cancionero general (1511) i el Cancionero de romances (1540).

2. Fray Luis de León y san Juan de la Cruz. Poesia ascètica i mística.

L'anomenada Escuela de Salamanca: Aldana, Medrano, fray Luis de León; gèneres i estrofes. Les grans odes de fray Luis de León: platonisme cristià, estoïcisme i epicureisme. Simbolisme poètic dels tres grans poemes de San Juan de la Cruz. La interrelació de vers i prosa a la poesia de Sant Joan.

3. Fernando de Herrera i la poètica cultista. Luis de Góngora i la seva escola.

El camí cap a Góngora i la seva trajectòria poètica. Els grans poemes gongorins. Anàlisi del Polifemo i les Soledades. L'originalitat gongorina: artificis retòrics i selecció lèxica. La foscor a la falla. Altresgèneres: silves, sonets, romanços i "letrillas" burlesques. Difusors i imitadors de Góngora. El culteranisme de l'escola andalusa. Mitologia i refinament formal a la poesia d'Espinosa i Carrillo i Sotomayor. Soto de Rojas, Villamediana, Bocángel, Polo de Medina. Els extrems del culteranisme i els seus detractors. L'Epístola moral a Fabio, d'Andrés Fernández d'Andrada.

4. Lope de Vega i Francisco de Quevedo.

Lope, Les Rimes i les Rimes de Tomé de Burguillos. Quevedo: Variants de la seva tècnica i principals recursos retòrics dels sonets, letrillas i romanços burlescs. El "apodo", el "mote" i l'equivoc. Temes essencials: amorosos, filosòfics, polítics i religiosos. La compilació de González de Sales. L'originalitat de la sàtira personal i la "jácara". La renovació d'antics tòpics i la paròdia idiomàtica. Filosofia neoestoica i crisis personals. L'escola aragonesa: els Argensola.

SEGONA PART: PROSA

1. Prosa didàctica i ficcions de l'Humanisme

El diàleg, l'epístola i la miscel·lània.

Fray Antonio de Guevara. Juan de Valdés. Alfonso de Valdés. El Crotalón. Cristóbal de Villalón. El Viaje de Turquía.

2. La literatura espiritual

Fonament i arrencada de les doctrines místiques. La crisi de conceptes teològics. Cap a la clarificació i culminació de la mística espanyola. Francesc d'Osuna. Joan d'Àvila. Els primers llibres de Fray Luis de Granada i la seva maduresa. Fray Luis de León. Pedro Malón de Chaide. Teresa d'Àvila. Juan de la Cruz.

3. La historiografia i el pensament

Pedro Mexía. Diego Hurtado de Mendoza. Ambrosio de Morales, Juan de Mariana i fra Jerónimo de Sigüenza. Andrés Laguna. Cròniques d'Índies. Gonzalo Fernández de Oviedo. Francisco López de Gómara. Álvaro Núñez Cabeza de Vaca. Bernal Díaz del Castillo. Bartolomé de las Casas.

4. La prosa de ficció en el segle XVI

Els llibres de cavalleries. La descendència de Amadís. La descendència de Celestina. Francisco Delicado. Lazarillo de Tormes. El naixement de la novel·la picaresca. Els orígens de la novel·la pastoral i Jorge de Montemayor, la Diana. El Abencerraje.

5. Miguel de Cervantes, entre dos segles i dues estètiques

La Galatea. Unitat i varietat en la "novela corta". La novel·la curta cervantina i la seva descendència. Novel·la curta i gèneres. El Quixot. El Persiles i la novel·la bizantina.

6. La prosa de ficció en el segle XVII

El Guzmán. Evolució i trets de la picaresca en el segle XVII. Les fusions de gèneres i temes. Entre la sàtira, la novel·la i l'al·legoria. Francisco de Quevedo i la sàtira menipea. Proses burlesques, Sueños, La hora de todos y la fortuna con seso. Luis Vélez de Guevara, El diablo Cojuelo. Baltasar Gracián, El Criticón.

7. Assaig i prosa d'idees

De la teoria històrica i política a la literària. Francisco de Quevedo. Baltasar Gracián. Diego de Saavedra Fajardo.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en pràctiques i seminaris dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió de tot tipus de textos.
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'Avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant presentacions orals i proves escrites.

IMPORTANT.

La definició i execució dels diferents tipus d'activitats proposades es podran adaptar a circumstàncies de docència virtual, si fos necessari, aconseguint un acord amb els alumnes.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
CLASSES MAGISTRALS I SEMINARIS	39	1,56	1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15
PREPARAR LA DOCUMENTACIÓ, ANÀLISI I COMENTARI D'UN AUTOR O TEXT POÈTIC O EN PROSA DEL SEGLE D'OR	8	0,32	3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 15
Tipus: Supervisades			
PREPARACIÓ DE RESUMS, RESSENYES I TREBALLS DE CURS	11	0,44	3, 4, 6, 7, 8, 9, 14
Tipus: Autònomes			
REALITZACIÓ DE RESUMS, RESSENYES, COMENTARIS I TREBALLS DE CURS	26	1,04	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura s'efectuarà a partir de la realització d'una sèrie d'activitats en què es valoraran els aspectes següents:

- L'assimilació de continguts teòrics,
- l'aplicació pràctica dels continguts i
- l'assistència i la participació a classe i tutories.

Per a l'avaluació es tindran en compte: tres evidències que consistiran en:

(1) RESUM SOBRE UN AUTOR O OBRA DE POESIA O PROSA DEL SEGLE D'OR de 3 a 5 pàgines (25%);

(2) una RESSENYA O COMENTARI SOBRE UN ARTICLE O UN TEXT RELATIU A LA POESIA O PROSA DEL SEGLE D'OR de 3 a 5 pàgines (25%);

i (3) TREBALL MONOGRÀFIC SOBRE UN ASPECTE ESPECÍFIC D'UN AUTOR, TEXT O FENÒMEN RELATIU A LA PROSA O POESIA DEL SEGLE D'OR de 10 a 15 pàgines (50%).

Aquestes evidències poden ser compatibles temàticament entre elles, però no repetir fragments íntegres.

El professor de l'assignatura establirà uns requisits mínims a partir dels quals l'estudiant estarà en condicions de superar-la.

Per superar l'assignatura, cal fer totes les activitats i lliurar-les en el termini fixat.

La nota mínima que es requerirà per aprovar cadascuna de les pràctiques i considerar-la a la mitjana haurà de ser igual o superior a 4 punts.

Es considerarà "No presentat" quan l'estudiant no faci cap de les activitats. L'elaboració d'una activitat suposa, doncs, la voluntat de l'estudiant de ser avaluat a l'assignatura i, per tant, la seva presentació a l'avaluació i la convocatòria corresponent.

Es podrà optar a la recuperació només en cas que l'alumne no hagi realitzat o hagi suspès activitats el percentatge de les quals no superi el 35% del total de l'avaluació. En cap cas no es podrà repetir el treball finalen la recuperació.

La realització de faltes d'ortografia, lèxic i sintaxi tindrà una penalització de 0,25 per falta sobre la nota final de cadascuna de les activitats.

El plagi total o parcial implica una avaluació de 0 a l'evidència corresponent o, si és recurrent en més d'una evidència, de l'assignatura, així com un possible expedient sancionador després d'informar la Coordinació de Grau.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
RESSENYA SOBRE UN ARTICLE O LLIBRE O COMENTARI D'UN TEXT EN POESIA O PROSA DEL SEGLE D'OR	25	17	0,68	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14
RESUM SOBRE UN AUTOR O UNA OBRA DE POESIA O PROSA DEL SEGLE D'OR	25	16	0,64	2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15
TREBALL MONOGRÀFIC SOBRE UN ASPECTE ESPECÍFIC D'UN AUTOR, TEXT O FENÒMEN RELATIU A LA POESIA O PROSA DEL SEGLE D'OR	50	33	1,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14

Bibliografia

Manuales de referencia y contexto - Reference books - Manuals i context

Blecu, Alberto, *Signos viejos y signos nuevos. Ensayos sobre historia literaria*, Crítica, Barcelona, 2005.

Bouwsma, William J., *El otoño del Renacimiento 1550-1640*, Crítica, Barcelona, 2001.

Burke, Peter, *El Renacimiento europeo*, Crítica, Barcelona, 2000.

Fernández Álvarez, Manuel, *Felipe II y su tiempo*, Círculo de Lectores, Barcelona, 1998.

Fernández Álvarez, Manuel, *Carlos V, el Cesar y el hombre*, Círculo de Lectores, Barcelona, 1999.

García Cárcel, Ricardo, *La leyenda negra. Historia y opinion*, Alianza, Madrid, 1992.

García López, Jorge, Eugenia FOSALBA y Gonzalo PONTÓN, *Historia de la literatura española*, dir. José Carlos Mainer, 2: *La conquista del Clasicismo (1500-1598)*, Crítica, Barcelona, 2013.

Guillén, Claudio, *El primer Siglo de Oro. Estudios sobre géneros y modelos*, Crítica, Barcelona, 1982.

Jones, R. O., *Historia de la literatura española, 2, Siglo de Oro: prosa y poesía*, Ariel, Barcelona, 1974.

Kamen, Henry, Imperio. *La forja de España como potencia mundial*, Santillana, Madrid, 2003.

Lázaro Carreter, F., *Estilo barroco y personalidad creadora*, Cátedra, Madrid, 1974.

López Bueno, Begoña, *La renovación poética del Renacimiento al Barroco*, Madrid, Síntesis, 2006.

Palomo, Pilar, *La poesía en la Edad de Oro (Barroco)*, Taurus, Madrid, 1987.

Pedraza Jiménez, Felipe B., *Manual de Literatura Española: Vol. 3, El Barroco: Introducción, Prosa, Poesía*, Cénlit Ediciones, Navarra, 1998.

Prieto, Antonio, *La poesía española del siglo XVI*, Madrid, Cátedra, 1987, 2 vols.

Rico, Francisco, dir., *Historia y Crítica de la literatura española*, Crítica, Barcelona, 1980-: vol. II: Francisco López Estrada. *Siglos de Oro: Renacimiento* (y Primer suplemento, 1991); vol. III: Bruce W. Wardropper. *Siglos de Oro: Barroco* (y Primer suplemento, editado por Aurora Egido, 1992).

Ruiz Pérez, Pedro, *Manual de estudios literarios de los Siglos de Oro*, Castalia, Madrid, 2003.

Ruiz Pérez, Pedro, *Historia de la literatura española*, dir. José Carlos Mainer, 3: *El siglo del Arte nuevo (1598-1691)*, Crítica, Barcelona, 2010.

1.1. POESÍA: Bibliografía primaria - Primary bibliography - Bibliografia primària

Antología poética de los siglos XVI y XVII, ed. Juan Montero, Madrid, Biblioteca Nueva, 2006.

Poesía de la Edad de Oro. I, Renacimiento, ed. José Manuel Blecua, Castalia, Madrid, 1987.

Poesía de la Edad de Oro. II, Barroco, ed. José Manuel Blecua, Madrid, Castalia, 1987.

La poesía de la escuela de Salamanca, ed. Cristóbal Cuevas, Madrid, Taurus, 1980.

Aldana, Francisco de, *Poesías castellanas completas*, ed. José Lara, Madrid, Cátedra, 1985.

Boscán, Juan, *Obra completa*, ed. Carlos Clavería, Madrid, Cátedra, 1999.

Cetina, Gutierre de, *Sonetos y madrigales completos*, ed. Begoña López Bueno, Madrid, Cátedra, 1985.

Fernández de Andrada, Andrés, *Epístola moral a Fabio*, ed. de J. F. Alcina y F. Rico, Barcelona, Crítica, 2006.

Garcilaso de la Vega, *Obra poética y textos en prosa*, ed. Bienvenido Morros, Crítica, Barcelona, 1995.

Góngora, Luis de, *Antología*, ed. J. M. Micó y A. Pérez Lasheras, Taurus, Madrid, 1990.

Góngora, Luis de, *Antología poética*, ed. Antonio Carreira, Barcelona, Crítica, 2009

Góngora, Luis de, *Soledades*, ed. R. Jammes, Castalia, Madrid, 1994

Góngora, Luis de, *Romances*, ed. A. Carreño, Cátedra, Madrid, 1982

Góngora, Luis de, *Sonetos*, ed. B. Ciplijauskaité, Castalia, Madrid, 1968

Góngora, Luis de, *Letrillas*, ed. R. Jammes, Castalia, Madrid, 1986.

Góngora, Luis de, *Canciones y otros poemas en arte mayor*, ed. J. M. Micó, Espasa-Calpe, Madrid, 1990.

Herrera, Fernando de, *Anotaciones a la poesía de Garcilaso*, eds. Inoria Pepe y José Mª Reyes, Madrid, Cátedra, 2001.

Herrera, Fernando de, *Poesía*, ed. Mª Teresa Ruestes, Barcelona, Planeta, 1986.

Juan de la Cruz, *Cántico espiritual y poesía completa*, eds. P. Elia y M. J. Mancho, Barcelona, Crítica, 2002.

Juan de la Cruz, *Poesía*, ed. Domingo Ynduráin, Madrid, Cátedra, 1998

Leonardo de Argensola, Bartolomé, *Rimas*, ed. José Manuel Blecua, Madrid, Espasa-Calpe, 1974, 2 vols

Luis de León, fray, *Poesía completa*, ed. Guillermo Serés, Madrid, Taurus, 1990.

Luis de León, fray, ed. Cristóbal Cueva, Madrid, Gredos, 1999.

Medrano, Francisco de, *Poesía*, ed. Dámaso Alonso, coord. por Mª Luisa Cerrón, Madrid, Cátedra, 1988

Quevedo, Francisco, "*Un Héraclito cristiano*", "*Canta sola a Lisi*" y otros poemas, ed. de Lía Schwartz e Ignacio Arellano, Barcelona, Crítica, 1998.

Quevedo, Francisco, *Poemas escogidos*, ed., J. M. Blecua, Madrid, Castalia, 1980

Quevedo, Francisco, *Poesía varia*, ed. J. Crosby, Madrid, Cátedra, 1978.

Vega, Lope de, *Antología poética de Lope de Vega*, ed. J. M. Blecua, Madrid, Castalia, 1982.

Vega, Lope de, *Rimas humanas y otros versos*, ed. Antonio Carreño, Barcelona, Crítica, 1998.

Villamediana, Conde, *Poesía impresa completa*, José F. Ruiz Casanova, Madrid, Cátedra, 1990.

1.2. PROSA: Bibliografía primaria - Primary bibliography - Bibliografia primària

Casas, Bartolomé de las, *Brevisima relacion de la destruccion de las Indias*, ed. J. M. Martínez Torrejón, RAE, Madrid, 2011.

Cervantes, Miguel de, *Don Quijote*, ed. Instituto Cervantes, dir. Francisco Rico, Crítica, Barcelona, 1998. Galaxia Gutenberg - Círculo de Lectores, Barcelona, 2005.

Cervantes, Miguel de, *La Galatea*, ed. Francisco López Estrada y María Teresa López García-Berdoy, Cátedra, Madrid, 1995.

Cervantes, Miguel de, *Novelas ejemplares*, ed. Jorge García López, Crítica, Barcelona, 2001; Crítica, Barcelona, 2005; Galaxia Gutenberg - Círculo de Lectores, Barcelona, 2005; RAE, Madrid, 2013.

Colón, Cristóbal, *Los cuatro viajes del Almirante y su Testamento*, prólogo de Manuel Fernández Álvarez, Espasa-Calpe, Madrid, 2006.

Cortés, Hernán, *Cartas de relacion*, ed. Ángel Delgado, Castalia, Madrid, 1993.

Delicado, Francisco, *La lozana andaluza*, ed. Folke Gernert y Jacques Joset, RAE, Madrid, 2013.

Dialogo de las transformaciones de Pitágoras, ed. Ana Vian Herrero, Sirmio, Barcelona, 1994.

Díaz del Castillo, Bernal, *Historia verdadera de la conquista de la Nueva España*, ed. Guillermo Serés, RAE, Madrid, 2011.

Enríquez Gómez, Antonio, *El siglo pitagórico y vida de Gregorio Guadana*, edición de Teresa de Santos, Cátedra, Madrid, 1991.

Estebanillo Gonzalez, ed. A. Carreira y J. A. Cid, Cátedra, Madrid, 1990.

Gracián, Baltasar, *El Criticon*, ed. Carlos Váillo, Círculo de Lectores, Barcelona, 2000.

Granada, Fray Luis de, *Introducción al símbolo de la fe*, ed. J. M. Balcells, Cátedra, Madrid, 1989.

Guevara, Fray Antonio de, *Menosprecio de corte y alabanza de aldea. Arte de marear*, ed. A. Rallo, Cátedra, Madrid, 1987.

Guevara, Fray Antonio de, *Relox de principes*, ed. E. Blanco, CONFRES, Madrid, 1994.

Huartes de San Juan, Juan, *Examen de ingenios para las ciencias*, ed. Guillermo Serés, Cátedra, Madrid, 1989.

Hurtado de Mendoza, Diego, *Guerra de Granada*, Castalia, Madrid, 1981.

Lazarillo de Tormes, ed. Francisco Rico, Cátedra, Madrid, 1987; RAE, Madrid, 2011.

León, fray Luis de, *De los nombres de Cristo*, ed. C. Cuevas, Cátedra, Madrid, 1982.

León, fray Luis de, *De los nombres de Cristo*, ed. Javier San José Lera, Galaxia Gutenberg-Círculo de Lectores, Barcelona, 2008.

López de Gómara, Francisco, *Historia general de las Indias y vida de Hernan Cortes*, prólogo de Jorge Gurria Lacroix, Biblioteca Ayacucho, Caracas, 1991.

Mexía, Pedro, *Silva de varia leccion*, ed. A. Castro, Cátedra, Madrid, 1989, 2 vols.

Mexía, Pedro, *Silva de varia leccion*, ed. I. Lerner, Castalia, Madrid, 2003.

Montemayor, Jorge de, *Diana*, ed. Juan Montero, Crítica, Barcelona, 1996.

Osuna, Francisco de, *Místicos franciscanos españoles, 2: Tercer abecedario espiritual*, ed. Saturnino López Santidrián, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 1998.

Pérez de Oliva, Fernán, *Dialogo de la dignidad del hombre. Razonamientos. Ejercicios*, ed. Maña Luisa Cerrón Puga, Cátedra, Madrid, 1995.

Quevedo, Francisco de, *Obras completas en prosa*, dir. Alfonso Rey, Castalia, Madrid, 2005, vols. I-V.

Saavedra Fajardo, Diego de, *Republica literaria*, ed. Jorge García López, Crítica, Barcelona, 2006.

Sahagún, Bernardino de, *Historia general de las cosas de Nueva España*, Alianza, Madrid, 1988.

Santa Cruz, Melchor de, *Floresta española*, ed. Maximiliano Cabañas, Cátedra, Madrid, 1996.

Silva, Feliciano de, *Segunda Celestina*, ed. Consolación Baranda, Cátedra, Madrid, 1988.

Teresa de Jesús, *La vida. Las moradas*, ed. Rosa Navarro Durán, Planeta, Barcelona, 1984.

Valdés, Alfonso de, *Dialogo de Mercurio y Caron*, ed. Rosa Navarro, Cátedra, Madrid, 2011.

Valdés, Juan de, *Dialogo de la lengua*, ed. José Enrique Laplana, Crítica, Barcelona, 2010.

Viaje de Turquía, ed. Fernando García Salinero, Cátedra, Madrid, 1980.

Vélez de Guevara, Luis, *El diablo Cojuelo*, ed. R. Valdés, Crítica, Barcelona, 1999.

Vélez de Guevara, Luis, *El diablo Cojuelo*, ed. E. Rodríguez Cepeda, Cátedra, Madrid, 1984. Reed. 2007.

Villalón, Cristóbal, *El crotalon*, ed. A. Rallo, Cátedra, Madrid, 1982.

Zúñiga, Francesillo de, *Cronica burlesca del emperador Carlos V*, ed. José Antonio Sánchez Paso, Ediciones Universidad de Salamanca, 1989.

Zurita, Jerónimo, *Anales de la corona de Aragón*, ed. Angel Canellas López, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 1987.

2.1. POESÍA: Bibliografía secundaria - Critical bibliography - Bibliografia secundària

Alonso, Álvaro, *La poesía italianista*, Madrid, Laberinto, 2002.

- Blecua, Alberto, "El entorno poético de Fray Luis", *Academia Literaria Renacentista, I. Fray Luis de León*, Salamanca, Universidad, 1981, 77-99.
- Blecua, José Manuel, *Sobre el rigor poética en España y otros ensayos*, Ariel, Barcelona, 1977.
- Casas Rigall, Juan, [Humanismo, gramática y poesía : Juan de Mena y los autores en el canon de Nebrija](#), Santiago de Compostela, Universidad, 2010.
- Chevalier, Maxime, *Quevedo y su tiempo: la agudeza verbal*, Crítica, Barcelona, 1992.
- Collard, Andrée, *Nueva poesía. Conceptismo, culteranismo en la crítica española*, Castalia, Madrid, 1967.
- Colombí-Monguió, Alicia de, "Boscán frente a Navagero: el nacimiento de la conciencia humanista en la poesía española", *NRFH*, XL (1992), 143-168.
- Egido, Aurora, *Fronteras de la poesía en el Barroco*, Crítica, Barcelona, 1990.
- Ferri Coll, José María, *Las ciudades cantadas: el tema de las ruinas en la poesía española del Siglo de Oro*, Universidad, Alicante, 1995.
- Ferri Coll, José María, *Los tumultos del alma. De la expresión melancólica en la poesía española del Siglo de Oro*, Valencia, Institució Alfonsel Mangnànim, 2006.
- Gallego Morell, Antonio, ed., *Garcilaso de la Vega y sus comentaristas*, Madrid, Gredos, 1972.
- García Aguilar, Ignacio, *Poesía y edición en el Siglo de Oro*, Madrid, Calambur, 2009.
- García Gibert, Javier, *La imaginación amorosa en la poesía del Siglo de Oro*, Valencia, Universidad, 1997.
- Gargano, Antonio, dir, *La sátira en verso en la España de los Siglos de Oro*, Vigo, Academia del Hispanismo, 2012.
- Herrera Montero, Rafael, *La lírica de Horacio en Fernando de Herrera*, Sevilla, Universidad de Sevilla, 1998.
- Lama, Víctor de, *Vivencias y pervivencias en la poesía de los cancioneros (siglos XV-XVII)*, Madrid, Laberinto, 2005.
- Lapesa, Rafael, "Poesía de cancionero y poesía italianizante", en *De la Edad Media a nuestros días*, Madrid, Gredos, 1967, 145-171.
- Lapesa, Rafael, *La trayectoria poética de Garcilaso*, Madrid, Alianza, 1985.
- López Bueno, Begoña, *La poética cultista de Herrera a Góngora*, Alfar, Sevilla, 1987.
- López Bueno, Begoña, ed., *La Silva, La Oda, la Elegía, La Epístola, Las "Anotaciones" de Fernando de Herrera, Doce estudios, La Égloga, En torno al canon: aproximaciones y estrategias*, Sevilla, Universidad de Sevilla-Grupo PASO, 1993, 1995, 1997, 2000, 2002 y 2006.
- López Bueno, Begoña, "La poesía del Siglo de Oro: historiografía y canon", en *Actas del VI Congreso de Ila AISO*, eds. M. L. Lobato y F. D. Matito, Madrid, Iberoamericana, 2004, 47-79.
- Manero Sorolla, M. Pilar, *Introducción al estudio del petrarquismo en España*, Barcelona, PPU, 1987.
- Martínez Arancón, Ana, *La batalla en torno a Góngora*, Bosch, Barcelona, 1978.
- Molho, Mauricio, *Semántica y poética (Góngora, Quevedo)*, Crítica, Barcelona, 1977.
- Montero, Juan, *Fernando de Herrera y el humanismo sevillano en tiempos de Felipe II*, Sevilla, Ayuntamiento, 1998.
- Morros, Bienvenido, *Las polémicas literarias en la España del siglo XVI*, Barcelona, Quaderns Crema, 1998.

- Navarrete, Ignacio, *Los huérfanos de Petrarca. Poesía y teoría en la España renacentista*, Madrid, Gredos, 1997.
- Pedraza, Felipe, *El universo poético de Lope de Vega*, Madrid, Laberinto, 2004.
- Pérez Abadín, Soledad, *La oda en la poesía española del siglo XVI*, Santiago de Compostela, Universidad, 1995.
- Pérez Abadín, Soledad, *"Resonare silvas". La tradición bucólica en la poesía del siglo XVI*, Santiago de Compostela, Universidad, 2004.
- Pérez Abadín, Soledad, y G. Cabello, *La poesía de Hernando de Acuña*, Santiago, Universidad, 2010.
- Ponce, Jesús, *Góngora y la poesía culta del siglo XVII*, Madrid, Laberinto, 2005.
- Porqueras, Alberto, *Teorías poéticas del Manierismo y Barroco en España*, Barcelona, Puvill, 1988.
- Las relaciones entre los géneros en el Siglo de Oro = Criticón*, XXX (1985).
- Rodríguez-Moñino, Antonio, *La transmisión de la poesía española en los siglos de oro*, Ariel, Barcelona, 1976.
- Ruiz Pérez, Pedro, *Libros y lecturas de un poeta humanista. Fernando de Herrera (1534-1597)*, Córdoba, Universidad, 1997.
- Sánchez, José, *Academias literarias del Siglo de Oro español*, Gredos, Madrid, 1961.
- Schwartz, Lía, *Metáfora y sátira en la obra de Quevedo*, Madrid, Taurus, 1986
- Serés, Guillermo, *La transformación de los amantes*, Barcelona, Crítica, 1996.
- Serés, Guillermo, "La autoridad literaria: círculos intelectuales y géneros en la Castilla del siglo XV", *Bulletin Hispanique*, CIX (2007), pp. 335-383.
- Serés, Guillermo, *La literatura espiritual en los Siglos de Oro*, Madrid, Laberinto, 2003.
- Vega, Mª José, ed., *Idea de la lírica en el Renacimiento: entre Italia y España*, Villagarcía de Arousa, Maribel, 2004.
- Villar Amador, Pablo, *Estudio de "Las flores de poetas ilustres de España" de Pedro Espinosa*, Universidad, Granada, 1994.
- 2.2. PROSA: Bibliografía secundaria - Critical bibliography - Bibliografía secundària
- Andrés, Melquíades, *Historia de la mística de la Edad de Oro en España y América*, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 1989.
- Andrés, Melquíades, *San Juan de la Cruz. Maestro de espiritualidad*, Temas de Hoy, Madrid, 1996.
- Baranda, Nieves, *Cortejo a lo prohibido: lectoras y escritoras en la España moderna*, Arco Libros, Madrid, 2005.
- Bernal Rodríguez, Manuel, *Cultura popular y humanismo. Estudio de la Philosophia vulgar de Mal Lara: aparato crítico para su comentario*, Fundación Juan March, Madrid, 1989.
- Cátedra, Pedro M., *El sueño caballeresco: de la caballería de papel al sueño real de don Quijote*, Abada, Madrid, 2007.
- Colón Calderón, Isabel, *La novela corta en el siglo XVII*, Ediciones del Laberinto, Madrid, 2001.
- Concejo, Pilar, *Antonio de Guevara: un ensayista del siglo XVI*, Cultura hispánica, Madrid, 1985.

- Donald, Dorothy, y Elena LAZARO, *Alfonso de Valdés y su época*, Diputación Provincial, Cuenca, 1983.
- Ferreras Tascón, Juan Ignacio, *La novela en el siglo XVI*, Taurus, Madrid, 1987.
- Ferreras Tascón, Juan Ignacio, *La novela en el siglo XVII*, Taurus, Madrid, 1988.
- Fez, Carmen de, *La estructura barroca de El siglo pitagorico*, CUPSA, Madrid, 1978.
- Fosalba, Eugenia, *La Diana en Europa. Ediciones, traducciones e influencia*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1994.
- Fray Luis de Leon (Academia Literaria Renacentista, I)*, ed. Victor García de la Concha, Ediciones Universidad de Salamanca, 1981.
- Garin, Eugenio, *La revolución cultural del Renacimiento*, Crítica, Barcelona, 1984.
- Gómez, Jesús, *El diálogo en el Renacimiento español*, Cátedra, Madrid, 1988.
- González Rovira, Javier, *La novela bizantina de la Edad de Oro*, Gredos, Madrid, 1996.
- Granada, Miguel Ángel, *El umbral de la modernidad*, Herder, Barcelona, 2000.
- Lucía Megías, José Manuel, *Libros de caballerías castellanos (siglos XVI-XVII)*, Laberinto, Madrid, 2008.
- Mancho Duque, María Jesús, *En torno a la mística*, Ediciones Universidad de Salamanca, 1989.
- Mancho Duque, María Jesús, *La espiritualidad española del siglo XVI: aspectos literarios y lingüísticos*, Ediciones Universidad de Salamanca, 1990.
- Márquez Villanueva, Francisco, *Menosprecio de corte y alabanza de aldea (Valladolid, 1539) y el tema áulico en Fray Antonio de Guevara*, Universidad de Cantabria, Santander, 1999.
- Núñez Rivera, Valenfin, *Razones retóricas para el Lazarillo: teoría y práctica de la paradoja*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2002.
- Pastor, Beatriz, *Discurso narrativo de la conquista de América*, Casa de las Américas, La Habana, 1983.
- Rallo, Asunción, *Antonio de Guevara en su contexto renacentista*, CUPSA, Madrid, 1979.
- Rallo, Asunción, *La prosa didáctica en el siglo XVI*, Taurus, Madrid, 1987.
- Rallo, Asunción, *La prosa didáctica en el siglo XVII*, Taurus, Madrid, 1988.
- Redondo, Augustin, *Antonio de Guevara (1480?-1545) et l'Espagne de son temps*, Droz, Ginebra, 1976.
- Redondo, Augustin, *Revisitando las culturas del Siglo de Oro: mentalidades, tradiciones culturales, literarias y paraliterarias*, Ediciones Universidad de Salamanca, 2007.
- Rico, Francisco, *Problemas del Lazarillo*, Cátedra, Madrid, 1987.
- Serés, Guillermo, *La literatura espiritual en los Siglos de Oro*, Ediciones del Laberinto, Madrid, 2003.

Programari

www.bne.es